

روز شمار

چهارشنبه

۹ خرداد ۱۳۵۸

۴ رجب ۱۳۹۹

۳۰ مه ۱۹۷۹

۲۶۱

سرانجام به دنبال پافشاری روزافزون سازمان سیاسی و کانون فرهنگی خلق عرب بر خواسته‌هایشان، اقدام آنها در سنگربندی اطراف ساختمان‌ها، تقویت نیرو از طریق وارد کردن عناصر مسلح به شهر و وجود دیگر شواهد و قرائن و از سوی دیگر، عقیده و اصرار برخی از مسئولان دولتی و نیز بعضی اعضای کانون فرهنگی - نظامی انقلابیون مسلمان خرمشهر مبنی بر این که قضیه خرمشهر سرانجام و تنها با درگیری مسلحانه حل خواهد شد، از سحرگاه روز چهارشنبه ۱۳۵۸/۳/۹ بر خورده‌های مسلحانه در خرمشهر آغاز شد. شرح واقعه براساس گزارش‌ها و اسناد و منابع مختلف چنین است:

مقارن ساعت ۴ بامداد یک اتومبیل پیکان سواری با چند سرنشین در شهر به حرکت درآمد و با شلیک‌های پیاپی آرامش شهر را بر هم زد تا جایی که صدای الله‌اکبر از بعضی خانه‌های شهر به گوش می‌رسید. (۱) این اتومبیل به طرف مسجد جامع محل تحصن مخالفان جریان خلق عرب آمد و پس از شلیک تیر و پرتاب کوکتل متواری گشت. (۲) صدای شلیک گلوله‌های پی در پی، مردمی را که در مسجد جامع به خواب رفته بودند وحشت زده بیدار کرد. (۳) به دنبال این تیراندازی بامدادی، برای مدت کوتاهی صدای گلوله شنیده نشد، (۴) لیکن عناصر سازمان سیاسی خلق عرب به داخل شهر آمده و شروع به سنگربندی کردند. (۵) به این ترتیب بار دوم تیراندازی‌ها بیشتر و بیشتر شد تا آنجا که از ساعت ۶ بامداد شهر از صدای گلوله پر شد و این در حالی بود که افرادی از داخل رودخانه کارون به سوی شهربانی خرمشهر شلیک می‌کردند. (۶) مهاجمان گوشه‌هایی از ساختمان شهربانی را به آتش کشیدند و از دو طرف به سمت آن حملات مسلحانه را شروع کردند. (۷) سرانجام نیروهای کمکی و پاسداران وارد شهر شدند و پاسداری نقاط حساس شهر را به عهده گرفتند و تیراندازی‌های متقابل توسعه و ادامه یافت. (۸)

با شروع درگیری‌ها، مدنی استاندار خوزستان - که شب گذشته در خرمشهر مانده بود - بامداد

درگیری در خرمشهر

امروز در این شهر حالت فوق العاده اعلام کرد و از مردم خواست حتی الامکان از خانه‌های خود خارج نشوند و آرامش و خونسردی خود را حفظ کنند. (۹)

در ساعت ۶ بامداد پاسداران انقلاب و کماندوها و تکاوران ارتش، ساختمان پانزده هزار متری سازمان سیاسی خلق عرب را از چهار طرف محاصره کردند و درگیری شدیدی بین دو طرف در گرفت. پس از نیم ساعت نیروهای دولتی از داخل ساختمان شهربانی به ساختمان سازمان سیاسی نفوذ کردند. در ساعت ۳۰: ۶ حمله به اطراف ساختمان کشیده شد در حالی که اعضای سیاسی خلق عرب از درون سنگرهای ساختمان و پشت بام بشدت می‌جنگیدند.

در ساعت ۴۰: ۶ با رسیدن نیروهای کمکی ساختمان مرکز سیاسی خلق عرب سقوط کرد. در نتیجه درگیری در ساختمان مذکور، از سازمان سیاسی خلق عرب ۳ نفر کشته، ۱۰ نفر مجروح و ۷ نفر دستگیر شدند و مقداری اسلحه به دست نیروهای ارتشی افتاد. همزمان با حمله به ساختمان سازمان سیاسی خلق عرب، کماندوها به ساختمان کانون فرهنگی خلق عرب در خیابان فردوسی حمله کردند این ساختمان سریعاً سقوط کرد و ۳۰ نفر از افراد کانون فرهنگی بازداشت شدند.

در ساعت ۷ صبح افراد سازمان سیاسی خلق عرب ساختمان فرمانداری خرمشهر را که مرکز فرماندهی عملیات است از ناحیه پشت ساختمان مورد حمله قرار دادند که با مقاومت روبه‌رو شده و مجبور به عقب‌نشینی شدند.

ساعت ۴۵ : ۷ ساختمان شهربانی بار دیگر مورد حمله قرار گرفت و در حالی که گوشه‌هایی از آن همچنان در آتش می‌سوخت ، با رسیدن نیروهای کمکی از سقوط آن جلوگیری شد و مهاجمان عقب نشستند . ساختمان شهربانی تا ساعت ۱۱ صبح در آتش می‌سوخت و چند اتومبیل مستقر در شهربانی با کوکتل مولوتف به آتش کشیده شد و نیروهای پلیس مستقر - که صرفاً از ساختمان و موقعیت خود دفاع می‌کردند - موفق شدند از سقوط حتمی شهربانی جلوگیری نمایند .

همزمان با این زد و خوردها ، در خیابان‌های مرکز شهر با راه‌بندان و آتش‌زدن اثاثیه ، عبور و مرور قطع و حالت فوق‌العاده ایجاد شد . همچنین به پایگاه دریایی خرمشهر و پادگان “ دژ ” آماده‌باش داده شد .

به نوشته روزنامه اطلاعات ، تا ساعت ۴۵ : ۷ صبح خبری از تلفات احتمالی و یا زخمی شدن کسی نرسید ، لکن به گفته مسئولان بیش از ۳۰ تن از مهاجمین دستگیر شدند . در ساعت ۸ صبح بین افراد سازمان‌های سیاسی خلق عرب و پاسداران در ناحیه “ فعلیه ” خرمشهر در نزدیکی گمرک درگیری شدیدی در گرفت . در این درگیری برتری با نیروهای خلق عرب بود و فرمانده پاسداران این منطقه چندین بار تقاضای کمک کرد . (۱۰)

در همین ساعت خبرنگار روزنامه کیهان طی گزارشی از خرمشهر اعلام کرد : « از ساعت ۳/۵ بامداد امروز تیراندازی شدیدی در شهر خرمشهر آغاز شده و صدای رگبار یک لحظه قطع نمی‌شود . کماندوهای دولتی ، گروه‌های ضربت و پاسداران انقلاب اسلامی ایران ساختمان‌های متفرقه را محاصره نمودند . مدارس و بازار بکلی تعطیل است ، وضع شهر غیرعادی می‌باشد . امروز صبح گروهی به ساختمان مخابرات حمله کردند و شیشه‌های آن را خرد نمودند و گروهی دیگر دستگاه‌های پمپ‌بنزین شهر را خرد کردند . تیراندازی همچنان ادامه دارد . آژیر آمبولانس به گوش می‌رسد ، تعداد زخمی‌ها و کشته‌شدگان هنوز مشخص نیست . تا این لحظه کار کماندوها و پاسداران این است که خلق عرب را خلع سلاح نمایند و تا ۸ صبح دستور تخریب و شدت عمل نگرفته‌اند . (۱۱) این در حالی است که اکنون ساختمان‌های پست و تلگراف و ساختمان دخیانیات و چندین مغازه به آتش کشیده شده‌اند و به علت آتش‌سوزی سیم‌های برق و تلفن ، برق و ارتباطات تلفنی قسمتی از خرمشهر قطع گردیده است . (۱۲) تمام خیابان‌های شهر توسط افراد مسلح سازمان خلق عرب سنگربندی شده و صدای رگبار مسلسل لحظه‌ای قطع نمی‌شود . ارتباط شهر با فرمانداری و مرکز ستاد عملیات قطع شده است و اعراب در تمام خیابان‌های شهر مستقر شده‌اند .

در ساعت ۹ صبح حمله به کلانتری ۱ در کوت شیخ خرمشهر توسط افراد آن دفع گردید . در سه راه شلمچه در جاده مرزی ایران و عراق نیز اعراب قسمتی از تأسیسات غیرقابل استفاده ارتش را به آتش کشیدند . (۱۳)

تا ساعت ۱۰ صبح صدای تیراندازی در سرتاسر خرمشهر به گوش می‌رسید . صدها

فروشگاه بزرگ و کوچک به آتش کشیده شدند ، دود غلیظی تمام شهر را در بر گرفته است . فروشگاه‌های مبیل شیرازی ، مبیل حسان ، سوپرمارکت ونک از جمله فروشگاه‌های بزرگی هستند که طعمه حریق شدند . انبار کابل شرکت برق ، انبار شرکت نفت و انبار راه‌آهن به آتش کشیده شده است . به ادارات دولتی مانند مخابرات و دخانیات حمله شده و خساراتی به‌بار آمده است . در کنار ساختمان فرمانداری درگیری شدیدی بین دو طرف جریان دارد . بازارها و خیابان‌های شهر را مردم سنگربندی کرده‌اند . کلیه راه‌های ورودی شهر ، جاده اهواز به خرمشهر و آبادان به خرمشهر بسته شده است . (۱۴)

در ساعت ۳۰ : ۱۰ افراد خلق عرب از طریق کارون و شط‌العرب با موتور لنج و دوبه به پایگاه نیروی دریایی خرمشهر حمله کردند که پایگاه به دفاع پرداخت . این حمله و دفاع به‌مدت سه ساعت ادامه داشت که در نتیجه با عقب‌نشینی نیروهای خلق عرب مرتفع شد . (۱۵)

در ساعت ۵۵ : ۱۰ نیروی دریایی جمهوری اسلامی در تلفنگرامی به ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران " آخرین وضعیت خرمشهر " را تا این ساعت چنین گزارش داد : ۱- مهاجمین از خیابان چهل‌متری تا مبیل شیرازی کلیه (مغازه‌ها) را آتش می‌زنند . ۲- بیمارستان دکتر مصدق را آتش زدند . ۳- اطراف ژاندارمری خرمشهر را به آتش کشیده‌اند . ۴- کارخانه صابون سازی در اطراف خرمشهر را به آتش کشیده‌اند . ۵- نمایندگی شورلت ایران ، منازل بلوار مهر واقع در جاده شلمچه ، انبار برق و اداره پخش خرمشهر را آتش زده و مورد حمله قرار داده‌اند . ۶- برابر گزارش بیمارستان پایگاه نیروی دریایی تا ساعت ۳۰ : ۱۰ روز ۵۸/۳/۹ تعداد ۲ نفر از پرسنل این نیرو کشته و ۸ نفر زخمی‌گردیدند . ۷- برابر گزارش آقای دیده‌ور رئیس اداره بندر خرمشهر در ساعت ۰۰ : ۱۰ روز جاری به اداره مزبور حمله شده و مشغول تخریب و چاشنی‌گذاری با وسایل منفجره می‌باشند . (۱۶)

در ساعت ۱۱ صبح اداره بندر و انبارهای آن به آتش کشیده شدند و پاسگاه‌های ژاندارمری خین ، بهمنشیر ، دوربند و هرپه مورد حمله قرار گرفتند اما مهاجمین نتوانستند پاسگاه‌ها را خلع سلاح نمایند . (۱۷) در همین هنگام ، جایگاه پمپ بنزین خرمشهر ، نمایندگی شرکت جنرال موتورز و بانک صادرات شعبه خیابان چهل‌متری به آتش کشیده شدند و ۳ فروند کشتی هزار تنی تجارتنی نیز در آب‌های کارون جنب پل خرمشهر به آتش کشیده شده و کاملاً از بین رفتند . (۱۸)

مقارن ظهر کلانتری ۳ خرمشهر که به تصرف عناصر خلق عرب درآمده بود از آنها بازپس گرفته شد . (۱۹)

براساس اطلاعیه دولت موقت ، افراد سازمان‌های خلق عرب در ظهر چهارشنبه ۵۸/۳/۹ ، جاده خرمشهر - آبادان را اشغال کردند که به این ترتیب عبور و مرور کاملاً قطع گردید . همچنین پاسگاه ژاندارمری حرطه و پادگان نیروی دریایی در محاصره افراد مسلح قرار گرفت . (۲۰)

با تشدید درگیری‌ها ، افراد گروهک خلق عرب در خرمشهر از سایر نیروهای خلق عرب

نمای عمومی بندر خرمشهر

تقاضای کمک کردند و این نیروها برای کمک به تدریج وارد خرمشهر شدند. (۲۱) علاوه بر این، عده‌ای از اهالی منطقه عرب‌نشین شادگان نیز پس از کسب اطلاع از زد و خورد و جنگ در خرمشهر اکثراً مسلح شده و به سوی این شهر سرازیر شدند، هرچند در بین راه قوای دولتی از حرکت آنان جلوگیری کردند لیکن بسیاری از این افراد از طریق بیابان‌ها خود را به خرمشهر رساندند. (۲۲)

از سوی دیگر، نیروهای کمکی از تهران، اهواز و دیگر شهرهای خوزستان وارد خرمشهر شدند. تعداد افراد اعزامی از سپاه پاسداران انقلاب تهران به خرمشهر در دو روز ۸ و ۹ خرداد به ۴۰۰ نفر رسید. (۲۳) ۱۳۰ تن از پاسداران انقلاب اسلامی شهرستان دزفول نیز به وسیله دو فروند هلی کوپتر به کمک نیروهای انتظامی خرمشهر به این شهر اعزام شدند. (۲۴) (ضمیمه دارد) اضافه بر این، احمد مدنی استاندار خوزستان طی تلفنگرامی به وزارت کشور خواستار نمایش قدرت نیروهای نظامی در خرمشهر شد. در این تلفنگرام آمده بود: «وضع خرمشهر آشفته‌تر شده است و بسیاری از نقاط شهر به وسیله عناصر آشوبگر وابسته به خلق عرب و غیره به آتش کشیده شده است. درخواست نیرو گردیده است که بیشتر از پاسداران می‌باشند ولی بایستی نیروی هوایی دزفول برای نمایش قدرت، نیرویی به فرودگاه آبادان گسیل دارد. (۲۵) در پی این درخواست، ۲ فروند هواپیمای جت بوئینگ نیروی هوایی در فرودگاه آبادان به زمین نشست و تعدادی کماندو را برای تقویت نیروهای مستقر در خرمشهر به آبادان منتقل کرد. (۲۶)

با ورود نیروهای کمکی سپاه و ارتش، از ساعت ۲ بعدازظهر تیراندازی‌ها تا حدودی فروکش کرد و مأموران انتظامی و نظامی و پاسداران شهر را در دست گرفتند و فقط گاه‌گاهی صدای رگبار و تک تیرها به گوش می‌رسید. اما از ساعت ۴ بعدازظهر درگیری بار دیگر شدت یافت و مجدداً تیراندازی‌ها بخصوص از قسمت "کوت شیخ" با اسلحه کالیبر ۵۰ تیربار آغاز گردید. تیراندازی از درون کشتی‌های کوچک تجارتنی که در مقابل اداره شهرداری متوقف شده بودند آغاز و بیشتر به سمت ساختمان شهرداری و مأموران آن شلیک می‌شد به طوری که دیوارهای ساختمان گلوله‌باران شده است. ناوچه‌های مسلح نیروی دریایی خرمشهر به طور مداوم بر روی رودخانه مشغول گشت می‌باشند و عبور و مرور وسائط نقلیه آبی را به سختی زیر نظر دارند. (۲۷) براساس اطلاعیه دولت موقت، در ساعت ۵ بعدازظهر نخلستان و جنگل خسروآباد را عناصر خلق عرب به آتش کشیدند. (۲۸) با تشدید درگیری "مدنی" استاندار خوزستان با شرکت در جلسه شورای امنیت شهر خرمشهر دستور داد با تمام قدرت مهاجمین را سرکوب نمایند. (۲۹)

در ساعت ۹ شب شهر بکلی خلوت شد، چراغ‌ها در اغلب خیابان‌ها خاموش بود، رفت و آمد بکلی قطع گردید. جلسه شورای امنیت شهر از صبح به طور مداوم در فرمانداری ادامه داشت. از ساعت ۱۰ شب منع عبور و مرور در خرمشهر اعلام شد. هزاران نفر از جوانان و مردم مسلمان خرمشهر آمادگی خود را جهت گرفتن سلاح و مبارزه اعلام نمودند. (۳۰) در همین ساعت گروهی به پاسگاه‌های ژاندارمری در نوار مرزی به سختی حمله کردند، ولی مأمورین ژاندارم با شدت به آنها پاسخ داده از پاسگاه‌ها نگه‌داری می‌کنند. (۳۱) روزنامه اطلاعات دهم خرداد وضعیت خرمشهر را چنین توصیف کرده است: «دیشب خرمشهر در وحشت و التهاب می‌سوخت و آبستن حوادث بود اما در تمام مدت شب در سطح شهر زد و خورد قابل توجهی به وقوع نپیوست، تنها در ناحیه کوت شیخ خرمشهر در آن سوی کارون به طور پراکنده زد و خورد با افراد شهرداری همچنان ادامه داشت. تیراندازان [خلق] عرب از آن سوی کارون به شهرداری - که در این قسمت کارون قرار دارد - تیراندازی می‌کردند. در نخلستان‌های اطراف شهر به طور پراکنده جوانان خلق عرب با پاسداران و کماندوها به زد و خورد می‌پرداختند. در جریان زد و خورد شب گذشته ۵ نفر زخمی شدند و به گفته مسئولین کانون‌های سیاسی خلق عرب، ۳ نفر از عرب‌ها نیز کشته شده‌اند. (۳۲) روزنامه کیهان دهم خرداد نیز نوشت: دیشب خبر رسید که پاسداران انقلاب و نیروهای انتظامی کنترل کامل شهر را به دست دارند لیکن عناصر مخرب در گوشه و کنار شهر به سوی مردم و پاسداران تیراندازی می‌کنند و صدای تیراندازی در نقاط مختلف شهر به گوش می‌رسد. (۳۳)

در مورد تعداد زخمی‌ها و تلفات درگیری خرمشهر مطبوعات ارقام مختلفی را اعلام کردند. روزنامه کیهان ۵۸/۳/۱۰ ابتدا خبر داد در برخوردهای خشونت‌بار خرمشهر تا کنون ۲۱ کشته و ۷۶ تن مجروح شده‌اند. همین روزنامه در بخش دیگری به نقل از خبرگزاری پارس نوشت: در

برخوردهای دیروز خرمشهر ۴ نفر کشته و ۱۷ نفر زخمی شدند که از این تعداد ۱۳ نفر از زخمی شدگان از مهاجمین و ۴ نفر از پاسداران بودند. این روزنامه در گزارش دیگری به نقل از آمار بیمارستان دکتر مصدق اعلام کرد: تعداد کشته شدگانی که در سردخانه این بیمارستان می‌باشند تا عصر دیروز ۱۲ جسد بود ولی تعداد کشته شدگان از ۳۰ نفر نیز تجاوز می‌کند و تعداد زخمی‌ها از یکصد نفر متجاوز است. روزنامه کیهان در خبر دیگری افزود: تا ساعت ۹ دیشب جمعاً ۲۴ نفر زخمی در بیمارستان خصوصی شهیدی این شهرستان تحت مداوا قرار گرفتند و ۴ جنازه به این بیمارستان منتقل شد. (۳۴) روزنامه اطلاعات نیز به نقل از شخصی که از وی با عنوان "یکی از اعضای خلق عرب" نام برد نوشت که کشته شدگان بیش از ۱۵ نفر و مجروحین بین ۶۰ تا ۷۰ نفر هستند. (۳۵)

۲۶۲

همزمان با ادامه درگیری مسلحانه در خرمشهر، "آیت الله شبیرخاقانی" و سازمان‌های خلق عرب با استفاده از رسانه‌ها و خبرگزاری‌های خارجی و بعضاً داخلی اقدام به تبلیغ، تهدید و مظلوم‌نمایی می‌کنند. آیت الله شیخ محمد طاهر آل شبیر در مصاحبه با خبرنگاران داخلی و خارجی دولت را متهم به کشتار اعراب نمود و تهدید به وخیم‌تر شدن اوضاع کرد. وی گفت: «ما خواهان تفاهم با دولت هستیم و اگر دولت تفاهم نشان ندهد، عواقب وخیم این وضع قابل پیش‌بینی نیست. من خواهان تغییر تیمسار مدنی هستم زیرا حضور او در خوزستان اوضاع منطقه را پرآشوبتر می‌کند.» وی نیروهای دولتی را به آغاز درگیری متهم کرد و گفت: پس از این‌که رؤسای عشایر عرب را متقاعد کردم که ساختمان‌های کانون فرهنگی و سیاسی خلق عرب را تخلیه نمایند و آنان پذیرفتند، سه تن از روحانیون را نزد تیمسار مدنی فرستادم و از ایشان تا پنجشنبه همین هفته مهلت خواستم تا ساختمان‌ها را تخلیه نمایند.

تیمسار مدنی نیز مهلت لازم را به ما داد اما سحرگاه روز بعد کانون فرهنگی و سیاسی خلق عرب مورد حمله قرار گرفت و حتی دوبار به طرف منزل من تیراندازی شد. «(۳۶)

علاوه بر این، آیت الله شبیرخاقانی اعلامیه‌ای انتشار داد که در آن آمده است: «ضمن اظهار تاسف شدید نسبت به وقایع خونین روز جاری خرمشهر که از ساعت ۴ بامداد آغاز گردیده و منجر به کشته و مجروح شدن ده‌ها تن از فرزندان عزیز گردیده است، در این موقعیت حساس لازم می‌داند به اطلاع فرزندان عزیز خود برساند طی مذاکرات مفصلی که در تاریخ سه‌شنبه ۱۳۵۸/۳/۸ از ساعت ۲۲ الی ۲ بامداد روز بعد در محل فرمانداری خرمشهر با حضور آقای مدنی استاندار خوزستان و آقای حقانی شهردار خرمشهر و نمایندگان این جانب آقایان حجج اسلام دیباجی، الیاسی و شیخ عیسی آل شبیرخاقانی در مورد خلع سلاح و تخلیه و تحویل کانون فرهنگی و دفتر سیاسی خلق عرب خوزستان به شرح زیر به عمل آمد: براساس نتیجه حاصله از مذاکراتی که روز سه‌شنبه ۱۳۵۸/۳/۸ با سران قبایل و عشایر در مورد خلع سلاح و تخلیه و تحویل سازمان سیاسی خلق عرب خوزستان داشتم و طی آن سران قبایل و عشایر

انجام خواسته مذکور را تا روز پنجشنبه ۱۳۵۸/۳/۱۰ تقبل و تعهد نمودند ، لذا نمایندگان این جانب صراحتاً اعلام داشتند انجام مورد گفت‌وگو نیاز به حداقل ۲۴ ساعت مهلت دارد که در غیر این صورت مسئولیت هرگونه پیش‌آمد و اتفاق احتمالی به‌عهده آقای مدنی خواهد بود و مردم مسئولیتی نخواهند داشت و لذا توافق گردید که تا روز پنجشنبه ۱۳۵۸/۳/۱۰ موضوع مورد بحث به نحو مسالمت آمیز به انجام رسد ، لیکن علی‌رغم توافق فوق‌الذکر ، حوادث خونین و ناگوار خرمشهر ۲ ساعت پس از جلسه مذکور با هجوم مسلحانه به کانون فرهنگی و دفتر سیاسی خلق عرب آغاز گردید .

اینک با اظهار تأسف مجدد و ابراز تسلیت به خانواده‌های داغ‌دیده و به منظور جلوگیری از خونریزی بیشتر ، از همه شما تقاضا می‌کنم در طول مدتی که به‌عنوان ساعت منع عبور و مرور اظهار شده ، رعایت حزم و احتیاط کامل را نموده و از دست زدن به هرگونه اقدامی که بهانه‌ای به‌دست عوامل فرصت‌طلب و نفاق‌افکن بدهد جداً خودداری نمایید . مسلماً می‌بایست مسبب این حوادث و کشتار به مجازات قانونی و شرعی خود برسند .

در خاتمه یک‌بار دیگر از فرزندان عزیز تقاضا دارد صبر انقلابی خود را به‌کار برده تا خدای ناکرده عناصر ضدانقلاب فرصت اخلال در این منطقه حساس را به‌دست نیاورده و از احساسات پاک و انقلابی شما که در راه به‌ثمر رسانیدن انقلاب ایران نقش مؤثر داشته‌اید امکان سوءاستفاده را پیدا ننموده و از ادامه خونریزی جلوگیری شود . « (۳۷) »

اظهارات و متن اعلامیه شبیر خاقانی را رادیوها و خبرگزاری‌های خارجی با بزرگ‌نمایی بارها تکرار کردند . در این باره رویتر به‌نقل از مصاحبه خبرنگار خود با خاقانی گزارش داد : « وی اظهار کرد که اوضاع می‌تواند بدتر شود . خاقانی نیروهای طرفدار دولت را که به سرپرستی دریادار مدنی استاندار موقت خوزستان در حال زد و خورد هستند ، نکوهش کرد . وی افزود : تنها ۳۰ دقیقه پس از مذاکرات ، نیروهای دریادار مدنی به مرکز فرهنگی اعراب و سازمان سیاسی اعراب حمله کردند . او گفت : اگر دولت در تهران به فکر متوقف ساختن کشتار باشد ، من آماده از سر گرفتن مذاکرات هستم . باید به صلح دست یابیم ، در غیر این صورت ممکن است کنترل اوضاع از دست برود و همه چیز وخیم‌تر از این گردد . « (۳۸) »

رادیو لندن نیز گفت : شبیر خاقانی تهدید کرد اگر استاندار خوزستان برکنار نگردد ، ممکن است اوضاع منطقه به حالت انفجار برسد . (۳۹)

از سوی دیگر ، خبرگزاری فرانسه به‌نقل از فردی که وی را از منابع نزدیک به شیخ طاهر آل شبیر خاقانی خواند ، گزارش داد : سازمان خلق عرب در نظر دارد به‌عنوان نماینده اعراب خوزستان از « کورت والدهایم » دبیر کل سازمان ملل متحد و کمیسیون بین‌الملل قضات که مرکز آن در لندن است بخواهد تا هرچه زودتر کمیسیونی برای تحقیق پیرامون حوادث خوزستان اعزام دارند . (۴۰)

در همین حال ، به نوشته روزنامه اطلاعات ۱۰ خرداد ۱۳۵۸ اغلب سازمان‌های سیاسی و

فرهنگی خلق عرب شروع حمله و آغاز زد و خورد را متوجه مأمورین دولت کردند و پیشقدم بودن خود را در این وقایع تکذیب نمودند. در این ارتباط روزنامه مزبور به نقل از "عباس سعودی" که وی را یکی از اعضای اجرایی سازمان سیاسی خلق عرب خواند، نوشت که برای خاتمه دادن به درگیری‌ها هیچ مذاکره‌ای بین خلق عرب و مقامات دولتی صورت نگرفته و هنوز وحشت بر خرمشهر حکمفرماست. وی حمله اعراب به شهربانی خرمشهر را تکذیب کرد. (۴۱)

۲۶۳

همزمان با وقوع درگیری در خرمشهر، شهرهای اهواز و آبادان نیز دستخوش اغتشاش و ناآرامی شد. در اهواز گروهی در ارتباط با وقایع خرمشهر و به طرفداری از گروه‌های درگیر با دولت، در خیابان‌های امام خمینی و سی‌متری دست به تظاهرات زدند و شعارهایی در محکومیت واقعه خرمشهر دادند. با شروع این تظاهرات، مغازه‌ها تعطیل شد و گروه‌هایی از مردم اهواز به مقابله با تظاهرکنندگان پرداختند و زد و خوردی بین دو طرف به وجود آمد. بلافاصله مأموران و پاسداران انقلاب وارد عمل شدند و با تیراندازی‌های خود به زد و خورد پایان دادند و تظاهرکنندگان متفرق شدند.

از سوی دیگر، به دنبال وقایع خرمشهر، شهر اهواز با ورود نیروهای پاسدار و افراد داوطلب تقویت شد و چون احتمال حمله به مرکز رادیو تلویزیون در اهواز می‌رفت، ساختمان این محل به محاصره پاسداران درآمد و ۳ زره‌پوش در اطراف این محل مستقر شدند. در پی ناآرامی‌های اهواز، مدنی استاندار خوزستان که در این شهر بسر می‌برد، گفت: به دنبال آشوب مختصری که در اهواز روی داد، چند نفر از عناصر ضدانقلاب دستگیر شدند. دادگاه‌های انقلاب اسلامی در اهواز و سایر شهرهای خوزستان بدون هیچ‌گونه تبعیضی به محاکمه عناصر ضدانقلاب خواهند پرداخت. دستور داده‌ام پس از اطمینان کامل از هویت عناصر ضدانقلاب و کسانی که علیه انقلاب ایران فعالیت می‌کنند، به دستگیری آنها اقدام کنند تا در این میان افراد بی‌گناه بی‌جهت مورد اتهام و دستگیری قرار نگیرند. (۴۲)

آبادان نیز در پی حوادث خرمشهر شاهد درگیری بود. در صبح نیروهای دولتی در ایستگاه ۸ آبادان به سازمان فرهنگی خلق عرب نفوذ کردند و پس از درگیری، عده‌ای را دستگیر نمودند و ساختمان سازمان مذکور را به تصرف درآوردند. این نیروها سپس عازم سازمان سیاسی خلق عرب آبادان واقع در منطقه بهمنشیر شدند و این محل را نیز به تصرف درآوردند. (۴۳) از سوی دیگر، با انتشار اخبار وقوع درگیری در خرمشهر از ساعات اولیه بامداد گروهی از اهالی آبادان به هواداری از مهاجمین خلق عرب درگیر در حوادث خرمشهر در محل ایستگاه ۸ آبادان دست به تظاهرات زدند که با تیراندازی همراه بود. در این تظاهرات یک مینی‌بوس به آتش کشیده شد. پس از شروع تظاهرات، پاسداران انقلاب برای پراکنده کردن آنان وارد عمل شدند و در نتیجه دو طرف دست به تیراندازی زدند. بعدازظهر مأموران ژاندارمری به کمک پاسداران شتافتند و در مقابل تظاهرکنندگان سنگربندی کردند. همچنین در محل ایستگاه ۱۰ آبادان نیز - که در یک

کیلومتری محل حادثه و مجاور نخلستان‌های کنار رود بهمنشیر است - گروه‌های مختلف به طرفداری از افراد درگیر در خرمشهر و آبادان تظاهراتی انجام دادند و با شلیک گلوله، به ساختمان یکی از تأسیسات فرعی شرکت نفت خسارت‌هایی وارد شد. به نوشته روزنامه کیهان در ساعت یک بعدازظهر طی یک درگیری که در ایستگاه ۸ تا ۱۰ بین عده ۲۰۰ نفری از مهاجمان و پاسداران انقلاب اتفاق افتاد، سه نفر کشته و چهار نفر زخمی شدند. با وجود این درگیری‌ها، با فرا رسیدن شب آبادان آرامش خود را باز یافت و اوضاع به حال عادی بازگشت. (۴۴)

۲۶۴

یک گروه کمونیستی موسوم به “سازمان رزمندگان آزادی طبقه کارگر” در گزارشی از حوادث این روز خوزستان، مطابق مشی و منافع سازمان خود، این چنین به تشریح حوادث می‌پردازد: سحرگاه روز چهارشنبه ۵۸/۳/۹ مردم خرمشهر بر اثر صدای رگبار گلوله وحشت زده از خواب برمی‌خیزند و توده‌های زحمتکش عرب ناحیه کوت شیخ در خیابان بایندر (سابق) که روبه‌روی کانون سیاسی خلق عرب است، جریان سرکوبی کانون سیاسی خلق عرب را مشاهده می‌کنند. خشم طبقاتی و ملی و کینه‌ایشان نسبت به ارتش و سایر نیروهای مسلح مدافع سرمایه‌داران اوج می‌گیرد و درصدد کمک به سازمان سیاسی خلق عرب بر می‌آیند. ناوچه‌های نیروی دریایی پاسداران را از دو سوی روخانه کارون جابه‌جا می‌کنند. آمبولانس‌ها در خیابان‌ها برای حمل کشته و زخمی به بیمارستان آژیرکشان به حرکت درمی‌آیند. به وسیله تیربار ناوچه و پاسداران، دو طرف رودخانه بی‌هدف به گلوله بسته می‌شود. کوت شیخ به گلوله بسته می‌شود و جنگ داخلی در شهر شدت می‌گیرد. افراد مسلح بی‌شماری وارد خیابان‌ها می‌شوند، جدا کردن نیروهای در جنگ که هر یک به کدام جناح تعلق دارد کار دشواری است. عناصر تجزیه‌طلب که مورد حمایت عراق بودند، متشکل نبودند و پراکنده در جنگ شرکت کردند ولی نیروی قابل ملاحظه‌ای نبودند که تأثیر مهمی در جنگ داشته باشند. کشتار وحشیانه خلق عرب (در خرمشهر) مورد خشم و نفرت خلق عرب در سایر شهرها می‌گردد. در آبادان در منطقه ایستگاه ۸ بهار اعراب یک ماشین ارتشی را آتش می‌زنند و تظاهراتی با شعار مرگ بر مدنی برپا می‌کنند. در همین موقع از داخل ماشین شورلتی صف جلو تظاهرکنندگان به گلوله بسته می‌شود و ۳ نفر کشته می‌شوند، گویا رد آن شورلت را در کلانتری ۲ بریم محل استقرار کمیته امام و پاسداران می‌بینند. اعراب خشمگین به اداره مهندسی حمله می‌کنند و یک ماشین شورلت را آتش می‌زنند و راه‌بندان ایجاد می‌کنند.

در خرمشهر اعراب محلهٔ چهل‌متری و کوت شیخ، خشم خود را با آتش‌زدن چند ماشین و ساختمان شورلت ایران و کوشش برای آتش‌زدن پمپ بنزین فرو می‌نشانند. اخبار کشتار خلق عرب به سرعت در روستاها پخش می‌شود و روستائیان برای حمایت از برادران شهری و هم‌طبقه خود به شهر می‌آیند. رادیو تلویزیون مرتب علیه خلق عرب تبلیغ می‌کند و آنها را ضدانقلاب می‌خواند. شایع می‌شود که به منزل آیت الله خاقانی حمله شده، اهالی شلمچه به

عنوان اعتراض قصد آمدن به شهر می‌کنند که به وسیله پاسداران و اعضای کانون فرهنگی - نظامی مورد حمله قرار می‌گیرند. تعداد زیادی کشته و زخمی می‌گردند (۱۷ کشته و ۴۷ زخمی) تمام خیابان‌های شهر و ساختمان‌های چند طبقه به وسیله پاسداران و نیروهای ارتشی - که به لباس شخصی درآمده‌اند - سنگربندی شده. مهمترین صحنه‌های جنگ در چهل متری و کوت شیخ در خرمشهر و ایستگاه ۸ در آبادان می‌باشد. ساعت یک بعد از ظهر چهارشنبه ۵۸/۳/۹ به وسیله کمیته امام آبادان پاسداران و افراد گارد صنعت نفت مسلحانه به سازمان سیاسی خلق عرب حمله‌ور می‌شوند و منجر به درگیری بین اعضای کانون که فقط سه نفر بودند با نیروهای مهاجم می‌شود که یک عرب از کانون زخمی می‌گردد. همان شب صدای رگبار گلوله از نخلستان‌های خرمشهر و آبادان قطع نمی‌شود. (۴۵)

۲۶۵

در نشریه کار ارگان سازمان چریک‌های فدایی خلق با عنوان "گزارش چگونگی وقایع خرمشهر" مندرج در شماره ۵۸/۳/۳۱ این نشریه، حوادث امروز خرمشهر با مشی این سازمان چنین توصیف شده است: شب گذشته در جلسه امنیت شهر که در فرمانداری تشکیل شد، ظاهراً برسر مسائل مورد اختلاف، با سه نفر از نمایندگان شیخ محمد طاهر که در ابتدا در جلسه حضور داشتند، توافق می‌شود. ولی بلافاصله پس از مذاکرات با آنان و اطمینان یافتن از گمراه شدن آنها، طرح تهیه شده قبلی به بحث و تبادل نظر در سطح محدودتر گذاشته می‌شود و از ساعتی بعد به مرحله اجرا درمی‌آید. این جلسه بعداً با حضور مدنی تا ساعت ۲ بامداد ادامه می‌یابد. در این جلسه مقدمات و طرح حمله به سازمان سیاسی خلق عرب و کانون فرهنگی عرب فراهم می‌شود. این طرح مشتمل بر چند قسمت است و به شرح زیر پیاده و اجرا می‌شود:

۱- مسلح ساختن افرادی که به عنوان اعتراض به حضور اعراب و عشایر مسلح در شهر و عدم مجازات مهاجمین به کانون فرهنگی - نظامی انقلابیون خرمشهر و ستاد پاسداران انقلاب، در مسجد جامع تحصن اختیار کرده‌اند. متشکل ساختن تمام نیروهای شبه نظامی شهر، اعم از پاسداران، مأمورین کمیته‌ها و افراد کانون فرهنگی - نظامی، گروه النصر، گروه اباذر، گروه امل ... و قرار دادن کلیه این نیروها تحت فرماندهی مسئولین نظامی کانون فرهنگی - نظامی (که در گذشته نیز نظارت بر کار پاسداران انقلاب از وظایف آنان بوده است).

۲- آماده ساختن این نیروها برای حمله به کانون فرهنگی عرب که عده‌ای قریب ۳۰ نفر به حالت تحصن در آن جمع شده بودند. این افراد که از نتیجه گزارش سفر شیخ محمد طاهر به قم بسیار خوشحال بودند و احتمال اعمال خشونت و قهر را تا حد زیادی منتفی می‌دانستند، بدون هیچگونه آمادگی و نگرهبانی مشغول استراحت بودند.

۳- نقل و انتقال تعداد زیادی از پاسداران که در پایگاه نظامی دزفول تعلیمات می‌دیدند به وسیله هلی کوپتر و استقرار آنها در همان شهر در محوطه بندر و برخی نقاط حساس و اعزام بیش از ۴۰۰ نفر از سپاه پاسداران تهران به خرمشهر.

۴ - نقل و انتقال نیروهای ارتش بخصوص نیروهای زرهی ارتش از پادگان‌های امیرآباد (آبادان) ، دژ (خرمشهر) و اهواز به طرف حومه شهر و بخصوص حومه غربی که مرز عراق را تشکیل می‌دهد .

۵ - اعلام آماده‌باش به نیروهای مستقر در پایگاه نیروی دریایی خرمشهر و تجهیز ساختن ناوچه‌های نیروی دریایی برای مداخله فوری و نیز قطع جریان آمد و رفت از رودخانه و قطع ارتباط دو قسمت شهر .

۶ - بستن راه‌های ورود به شهر به وسیله نیروهای نظامی ارتش .

۷ - آماده ساختن نیروهای مسلح شهربانی که ساختمان آن در مجاورت سازمان سیاسی خلق عرب قرار دارد .

۸ - ضمناً برای جلوگیری از واکنش افکار عمومی و یا انعکاس نامطلوب خبر در سطح کشور ، اتومبیلی را با چند سرنشین از چند خیابان عبور می‌دهند تا با شلیک تیرهای هوایی ، وجود مهاجمین ! را ثابت کنند و وانمود شود که طرح قبلی در کار نبوده و صرفاً دفاعی در مقابل عده‌ای مهاجم صورت گرفته است . (۴۶)

براساس این طرح در ساعت ۴ صبح حمله به کانون فرهنگی عرب و ستاد رزمندگان عرب (سازمان سیاسی خلق عرب خوزستان) که دو ساختمان مجاور یکدیگرند ، شروع می‌شود . در کانون فرهنگی عرب نزدیک به ۳۰ نفر در حال تحصن بودند که بدون مقاومت دستگیر می‌شوند . ولی افراد محافظ سازمان سیاسی خلق عرب که جمعاً بالغ بر ۱۰ نفر بودند ، به مقاومت مسلحانه دست می‌زنند . این مقاومت از یک طرف با نیروهای شهربانی (از سمت شرقی) و از یک طرف با آتشبارهای ناوچه‌های نیروی دریایی (سمت جنوب) و از سمت دیگر با نیروهای متشکل از پاسداران و شبه‌نظامی‌هایی که اخیراً مسلح شده‌اند و کماندوهای اعزامی از پادگان‌های هوانیروز (نیروهای هواپرد) که در شهر به کماندوها و تکاوران معروف شده‌اند مواجه می‌شود . ۸ نفر از محافظین سازمان سیاسی خلق عرب کشته شده و ۲ نفر دیگر پس از ۵-۴ ساعت مقاومت موفق به فرار می‌شوند .

به دنبال شنیده شدن صدای تیراندازی و انعکاس اخبار ماجرا در شهر ، جوانان عرب دسته دسته ، در حالی که با چوب و چماق و در مواردی با کوکتل مولوتف خود را مسلح کرده بودند دست به حملاتی انتقامی علیه برخی ساختمان‌های دولتی ، من جمله پست و تلگراف و مخابرات ، پمپ بنزین و انبارهای آب و برق و شرکت نفت می‌زنند . شیشه‌های بسیاری ساختمان‌ها شکسته می‌شود و در چند نقطه آتش‌سوزی‌هایی درمی‌گیرد (اغلب ساختمان‌های غیردولتی مورد هجوم متعلق به تجار و دلالان منفور محلی بوده است) .

تعداد کمی از افراد مسلح عرب در برخی نقاط شهر دست به مقاومت می‌زنند و اغلب پس از مدت کوتاهی به دلیل تمام شدن مهمات و یا پیشروی پاسداران و کماندوها مجبور به عقب‌نشینی می‌شوند . موج خشم ، اعراب ساکن شهر را فرا می‌گیرد ، بسیاری فروشگاه‌ها را به

آتش می‌کشند و حتی در چند مورد به خانه‌های افراد غیرعرب که در محلات عرب‌نشین سکونت داشتند حمله می‌کنند و چند خانه را هم آتش می‌زنند و یکی دو نفر را نیز که قصد مقابله داشته‌اند به قتل می‌رسانند .

در همین احوال دستگیری عده زیادی از افراد - که قبلاً شناسایی شده بودند - در منازلشان آغاز می‌شود . در ساعات اول روز قریب دویست نفر که در میانشان افراد سرشناس نیز وجود داشته‌اند ، دستگیر می‌شوند . منزل " آیت الله شیخ محمد طاهر " را ابتدا بازرسی می‌کنند و سلاح‌های موجود در آن ضبط می‌شود و سپس خانه به محاصره نیروهای مسلح درمی‌آید . شایعات ضد و نقیض شهر را پر می‌کند . وحشت میان خانواده‌های غیرعرب که در محلات تازه‌ساز شهر (محلاتی با ساکنین مختلط عرب و عجم و در مجاورت مناطق عرب‌نشین) سکونت دارند ، بالا می‌گیرد ، عده زیادی خود را برای خارج شدن از شهر آماده می‌کنند . در همین احوال نیروهای پاسداران با حمایت کماندوها ، نواحی مرکزی شهر را قسمت به قسمت پاکسازی می‌کنند و مقاومت‌های پراکنده را خاتمه می‌بخشند .

تنها پل شهر که ارتباط با آبادان را هم برقرار می‌سازد ، از سمت شمال در اختیار نیروهای دولتی و پاسداران و از سمت جنوب در اختیار عشایر مسلح قرار دارد و به همین جهت نیز برخوردهای بعدی عمدتاً پس از درهم شکستن مقاومت در ستاد سیاسی خلق عرب به این جبهه انتقال می‌یابد . درگیری به سرعت به نواحی حومه‌ای و روستاها و نخلستان‌های اطراف گسترش می‌یابد . (۴۷)

۲۶۶

همزمان با آغاز درگیری‌ها در خرمشهر ، خبرهایی از تحرکات نظامی عراق در نزدیکی مرزهای مشترک با ایران و همچنین کمک‌های مادی و سیاسی آن کشور به جریان‌های قومی در خوزستان انتشار می‌یابد ، از جمله به نوشته مطبوعات ، تعداد زیادی سرباز عراقی از طرف دولت عراق در مقابل مرز خرمشهر روبه‌روی پاسگاه مرزی پیاده شدند . در صبح روز چهارشنبه (۸ خرداد ۵۸) نیز چهار هلی‌کوپتر عراقی بر فراز پایگاه‌های مرزی گروهان‌های ژاندارمری خسروآباد پرواز کردند . (۴۸)

در همین حال ، دولت موقت با انتشار اطلاعیه‌ای اعلام کرد : « ساعت ۱۱ صبح چهارشنبه شهربانی آبادان اطلاع داد که طبق خبر رسیده ، از آن طرف مرز به مهاجمین کمک می‌رسد . » (۴۹) مدنی استاندار خوزستان نیز خبر داد که از امروز (۵۸/۳/۹) شعارهایی از ۲ رادیوی خارجی (رادیو عراق و رادیو کویت) که پیام برای اهالی خوزستان می‌فرستند شنیده شده است و این رادیوها از خوزستان به‌نام عربستان نام می‌برند . (۵۰) وی در مصاحبه با خبرنگار روزنامه اطلاعات نیز گفت : « گفته می‌شود دست‌هایی در خارج از کشور با عناصر ضدانقلابی همکاری دارند که بعداً در این مورد به صورت آشکار ، از این تلاش‌ها پرده‌برداری خواهد شد . » (۵۱)

در همین روز رادیو صوت الجماهیر عراق در اخبار بخش عربی خود خبر درگیری در

خرمشهر را این چنین پخش کرد: «نیروهای ارتش ایران سحرگاه امروز شهروندان عرب طرفدار سازمان سیاسی عربی و انجمن فرهنگی عربی را که در مراکز خود در خرمشهر تحصن اختیار کرده بودند مورد حمله قرار دادند. عده‌ای از شهروندان عرب در نتیجه حمله ارتش به آنها، کشته شده‌اند و این امر احساسات مردم را برانگیخته و دست به تظاهرات وسیعی در خیابان‌های شهر زده‌اند که با خشونت پاسداران انقلاب و نیروهای ارتش مواجه شده‌اند. کمک‌های نظامی و دولتی به خرمشهر اعزام شده است.» (۵۲)

۲۶۷

در یک درگیری مسلحانه در روستای کوچک «نظرخانی» از توابع گنبدکاووس ۳ نفر کشته و ۲ نفر نیز به سختی مجروح شدند. به نوشته روزنامه اطلاعات، این درگیری مسلحانه بین جمعی از اعضای کمیته انقلاب اسلامی خان‌ببین و ساکنان قریه نظرخانی روی داد. در پی این واقعه حجت الاسلام نورمفیدی نماینده‌امام خمینی و دکتر رسولی نماینده وزارت کشور، در محل حادثه حاضر شدند و پس از بررسی چگونگی واقعه، دستور بازداشت چند تن از اعضای کمیته انقلاب خان‌ببین صادر شد. (۵۳)

به دنبال آن، کانون فرهنگی - سیاسی خلق ترکمن در اطلاعیه‌ای اعلام کرد: «کانون فرهنگی - سیاسی خلق ترکمن ضمن محکوم کردن این قبیل جنایات که از طرف عناصر جنگ‌افروز تدارک دیده می‌شود، امروز را عزای عمومی اعلام کرده و از مردم مبارز ترکمن صحرا تقاضا دارد با حفظ آرامش و متانت انقلابی خویش جلو دسایس و توطئه‌های عناصری که هر روز به عناوین مختلف در ایجاد برادرکشی و تحمیل جنگی ناجوانمردانه به خلق ستم‌دیده ترکمن سعی دارند را خنثی کنند.» (۵۴)

۲۶۸

نخستین دوره آموزش سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که در مرکز آموزش سپاه در پادگان سعدآباد آغاز شده بود، پایان یافت. روزنامه جمهوری اسلامی در گزارشی از مراسم پایانی این دوره به تشریح نوع آموزش پاسداران انقلاب پرداخت و نوشت:

مرکز آموزش سپاه پاسداران انقلاب در پادگان سعدآباد واقع است. تمامی افرادی که برای این سپاه استخدام می‌شوند پس از ثبت نام به این پادگان منتقل شده و یک دوره آموزشی بسیار فشرده‌ای را به مدت دو هفته آغاز می‌کنند. برادران پاسدار مدت چهار ساعت قبل از ظهر آموزش ایدئولوژیکی و سیاسی خواهند داشت و بعد از ظهر چهار ساعت آموزش نظامی دارند. این آموزش نظامی شامل عملیات بسیار خشن و تاکتیک‌های عالی نظامی است. آنها پس از طی این دوره دو هفته‌ای آموزش و آمادگی به سایر یگان‌ها اعزام و سپس وارد یک دوره سه ماهه آموزش مهم‌تری خواهند شد.

جواد منصوری فرمانده سپاه پاسداران انقلاب در مراسم پایان دوره آموزش سپاه پاسداران طی سخنرانی مبسوطی اظهار کرد: آنان که به حق ایمان دارند بایستی بیدار باشند.

جواد منصوری

فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

ما دشمنان زیادی داریم آنها به قدرتهای خارجی وابستگی دارند اما واقعیت این است که این انقلاب منافع بسیاری از گروههای ارتجاعی، سرمایه‌داری، فرصت‌طلب و هواپرستان را به خطر انداخته است و در این راه به راحتی دست بردار نیستند.

حساسیت انقلاب در زمان ما، در زمانی که با شما سخن می‌گویم به مراتب بیش از دورانی است که ما با رژیم سرسپرده پهلوی می‌جنگیدیم. عناصر فرصت‌طلب و ضدانقلاب به راه‌های مختلف در راه از بین بردن این انقلاب تلاش می‌کند و حتی حاضرند با شاه و ایادیش بسازند و دوباره رژیم گذشته را برگردانند، چون ماهیت آنها برای ملت ما آن‌طوری که باید، روشن نشده است. به راحتی می‌توانند در

صفوف فشرده ملت مسلمان ما نفوذ کنند و ضربه‌های ضدانقلابی خود را وارد کنند.

رژیم پهلوی آنچنان چهره منفورش آشکار بود که تمام نیروهای مردمی ما را علیه خودش بسیج کرد اما این افراد، این گروه‌ها، این سازمان‌های مختلف هنوز هم گاهی رنگ مردمی به خود می‌گیرند و این جاست که وظیفه پاسداران انقلاب بی‌نهایت دشوار می‌شود. به همین دلیل است که در همین قدم‌های اول که پاسداران شکل می‌گیرند و در سطح ایران قدرت خود را نشان می‌دهند، بسیاری از آنها نیروهای خود را زیرزمینی می‌کنند و یا به فعالیت‌های انحرافی و فرصت‌طلبانه دست می‌زنند. من صریحاً می‌گویم که راه خطرناک و دشواری را در پیش دارید.

تمام نیروهای اصیل انقلابی این مملکت چه به صورت فردی و چه به صورت گروهی امید آینده این انقلاب را به شما بسته‌اند. در این مرحله است که باید هرچه سریعتر در جهت سازندگی و تشکل و حرکت انقلابی علیه کلیه نیروهای ضدانقلاب اعم از چپ و راست حرکت کنیم.

اگر معتقد به خدایید و اگر به‌خاطر الله حرکت می‌کنید، باید در هر لحظه از ضوابط صادقانه و سلسله مراتب تشکیلاتی اطاعت کنید، نه کورکورانه و بی‌دلیل و نه ضداسلامی، باید امیال و هدف‌های فردیمان را کنترل کنیم. ما در آینده از وجود کلیه نیروهای اصیل انقلابی در ایران بی‌نیاز نخواهیم بود اما هر یک از نیروهای انقلابی بایستی توجه داشته باشند که حرکت منطقی و صحیح داشته باشند، حرکتی در جهت اسلام و خط رهبری امام خمینی. (۵۵)

امروز امام خمینی در دیدار با جماعتی از مردم، در زمینه مسئولیت دست‌اندرکاران حکومت

اسلامی به دلیل ارتباط آن حکومت با حیثیت اسلام و نیز درباره نظارت عمومی بر این مهم ، مطالب نسبتاً مبسوطی بیان کردند که بخشی از آن چنین است :

... این که من خیلی به آن اهمیت می‌دهم این است که امروز که جمهوری اسلامی اعلام شده است و مردم ، ایران را از شر رژیم فارغ می‌دانند و جمهوری را اسلامی می‌دانند ، همه اقشار ملت خصوصاً آنهایی که در رأس کار هستند ، خصوص روحانیینی که در رأس کار هستند ، اینها جدیت کنند به این که مبدا خدای نخواستہ چهره جمهوری اسلامی به طور قبیح بین مردم وجود پیدا کند ... تا حالا مردم می‌دیدند که خوب یک دولت طاغوتی است و کارهایش کذا و کذاست . وقتی که دولت طاغوت رفت ، مردم توقع دولت اسلامی دارند ، مردم توقع دارند که حالا نمی‌توانید همه کارها را یکدفعه اصلاح کنید ، لکن آنهایی که در رأس کار هستند جوری نباشد که اسلام را هم مثل یک دولت طاغوتی ، ما عرضه بکنیم . اگر ما مسامحه کنیم در امور یا تخطی کنیم از آن مشییی که اسلام و حکومت‌های اسلامی دارد ، اسباب این می‌شود که اسلام را ما در نظر عالم ، در نظر غیر ، در نظر جوان‌های بی‌اطلاع از اسلام ، قشرهایی که اسلام را درست اطلاع بر آن ندارند ، در نظر اینها یک صورت طاغوتی به آن داده بشود . این شکست است که تا آخر اسلام را به شکست می‌رساند ...

... الان ما در یک امتحان بزرگ واقع هستیم ، الان خدا ما را امتحان می‌کند که آیا ما در این وقتی که یک مطلبی دستمان آمده ، یک قدرتی دستمان آمده است ، آیا ما چه می‌کنیم ؟ ما هم همان هستیم به صورت دیگر ؟ یا خیر ، ما روی مقررات عمل می‌کنیم ؟ آنی که مهم است پیش من این است که امروز خطر هست در کار ، خطر کمونیست در کار این‌قدرها نیست ، هست ولی این‌قدرها نیست ، خطر ساواکی دیگر این‌قدرها نیست در کار ، این خطرها مهم نیست ، اموال شاه سابق برود ، پیش من چیز مهمی نیست ، قصرها کذا و کذا ، پیش ما چیز اهمیت‌داری نیست ، آنی که اهمیت دارد این است که وجهه اسلام محفوظ باشد ، صورت اسلام آن‌طوری که هست ، باشد . امروز که دست ما افتاده یک جوری نمایش ندهیم که بگویند اسلام این است ؟

... همه ما مسئولیم که این کار را انجام بدهیم یعنی آن‌طور که ، آن قدری که قدرت داریم این کارها را انجام بدهیم که گمان نشود که اسلام هم مثل سایر حکومت‌های دیگری هست و تا حالا دستشان چیزی نبوده حالا که دستشان آمده ، همانند که بودند و همانند که هستند . این مسئله مهم است . و آقایان توجه کنند و همه و همه ملت موظفند که نظارت کنند بر این امور ، نظارت کنند . اگر بر این امور ، نظارت کنند ، اگر من یک پایم را کنار گذاشتم ، کج گذاشتم ملت موظف است که بگویند پایت را کج گذاشتی ، خودت را حفظ کن . مسئله ، مسئله مهم است . همه ملت موظفند به این که نظارت داشته باشند و در همه کارهایی که الان مربوط به اسلام است ، اگر دیدند که یک کمیته خدای نخواستہ برخلاف مقررات اسلام دارد عمل می‌کند ، بازاری باید اعتراض کند ، عرض بکنم که کشاورز باید اعتراض کند ، معممین و علما باید اعتراض کنند ، اعتراض کنند تا این کج را راست کنند ، اگر دیدند یک معمم برخلاف موازین اسلام خدای نخواستہ می‌خواهد

عمل کند ، همه موظفند که جلوش را بگیرند که امروز غیر روزهای دیگر است ، آن وقت هم باید بگیرند ، اما حالا کار مهم است ، حالا اساس ، اساس وجهه اسلام است .

... در صدر اسلام هست که عمر وقتی که گفت - در منبر کجا بود - که اگر من یک کاری کردم شما چه بکنید . یک عربی شمشیرش را کشید و گفت ما با این شمشیر راستش می کنیم . باید این طور باشد ، باید مسلمانان این طور باشند که اگر هر که می خواهد باشد خلیفه مسلمین و عرض بکنم هر که می خواهد باشد ، اگر دید پایش را کنار گذاشت ، شمشیرش را بکشد که پایش را راست بگذارد . اگر ما بخواهیم اسلام را حفظ کنیم و این طوری که بخواهیم یک نمونه در عالم نشان بدهیم ، ایران را بگوییم یک نمونه است ، یک الگوست . با رفتن شاه درست نمی شود ، با رفتن ظالم ها درست نمی شود ، اگر بنا شد که ظالم ها رفتند ، و ما یک دسته دیگر جایشان نشستیم همان کارها را به اندازه ای که قدرت داریم بکنیم ما هم همان هستیم ، ما هم همان رژیم هستیم ، ما هم همان ظالم هستیم ... (۵۶)

۲۷۰

سفارت امریکا در تهران در گزارشی به امضای ناس برای وزارت امور خارجه آن کشور با طبقه بندی خیلی محرمانه و تحت عنوان " قانون اساسی " چنین گزارش داد : « در ۲۸ مه (هفتم خرداد) دکتر " مفتاح " یکی از اعضای شورای انقلاب و همچنین " حاج سیدجوادی " وزیر کشور هر یک به مطبوعات گفتند که مجمعی برای قانون اساسی وجود نخواهد داشت و شرکت گروه های سیاسی در جریان تصویب (قانون اساسی) تحریم خواهد شد . * بعداً مفتاح تکذیب کرد که وی گفته است مجمعی نخواهد بود و اظهار داشت که مجلسی متشکل از تعداد محدودی حدود ۴۰ نفر وجود خواهد داشت و نظر مرجع الف را که اعضای آن منصوب خواهد شد تأیید نمود .

تعدادی از سیاستمداران به مطبوعات اظهار داشته اند که خمینی برنامه های مجلس مؤسسان را بطور کلی در کشور حذف نموده است (چنانکه همه پیش بینی می کردند که چنین موردی وجود خواهد داشت) ، زیرا قانون اساسی اسلامی ظاهراً به دلایل نژادی ، اکثریت را در سطح کل کشور به دست نخواهد آورد (اقلیت ها با آن مخالفت خواهند کرد) . سوءظن گروه های سیاسی به خمینی در چند روز گذشته به طور عادی افزایش یافته است . " متین دفتری " از جبهه دمکراتیک ملی از جریان تنگ نظرانه قانون اساسی انتقاد کرده است . رهبر حزب جمهوری خواه " عبدالحسین بقایی " در کنفرانس مطبوعاتی اظهار داشت که قرار گرفتن قدرت در دست روحانیت ، بحث به وجود خواهد آورد . در رابطه با یک نقص جدی دیگر از طرف دولت ، " رحمت الله مقدم مراغه ای " رهبر جنبش رادیکال ، از استانداری آذربایجان شرقی به این دلیل که ساخت دوگانه دولت انجام وظیفه را برای او غیرممکن ساخته است ، استعفا داد . استاندار فارس

* مصاحبه مطبوعاتی مذکور در روزشمار ۵۸/۳/۷ آمده است .

به طوری که گزارش شد و به دلیل مشابهی استعفا نمود .

حتی در میان گروه خمینی عقیده در مورد ترتیبات صحیح برای ارائه یک قانون اساسی ، به طور حادی متفرق است . عضوی از کمیته خمینی در نیاوران در مهمانی شامی که دو شخصیت برجسته دیگر از ساخت سازمانی کمیته شمال نیز حضور داشتند ، به مأمور سیاسی گفت که بیشتر نوگرایان جنبش از این می ترسند که گروه قم خود را برای تحمیل یک قانون اساسی متعلق به قرن هفتم که ممکن است حتی شامل ساخت پارلمانی ساده جدید نیز نباشد ، آماده کند . آشکار بود که چنین تحولی فشار داخلی شدیدی را برای افراد کمیته خمینی و همچنین تعداد زیاد دیگری که خمینی را تا کنون حمایت کرده اند ، مطرح می نماید .

محصول فرعی مطالب فوق صحبت فزاینده ترمیم احتمالی کابینه یا به طور دیگر کودتایی برای ۵ ژوئن (۱۵ خرداد) یعنی شانزدهمین سالگرد سرکوبی شورش های مذهبی سال ۱۹۶۳ توسط نیروهای نظامی می باشد (وقایعی که منجر به تبعید خمینی گردید) . تا آن جایی که ما می توانیم بگوییم ، اینها فقط شایعه هستند ولی همان طور که مردم نمونه ای از اختلافاتی که در مورد مسئله قانون اساسی جدید ظاهر می شود را درمی یابند ، آنها (شایعات) نیز افزایش پیدا می کنند .

نظریه : در این جا دیگ شروع به جوشیدن می کند ، به طور فزاینده ای آشکار می گردد که بحث بر سر خود قانون اساسی و بر سر نحوه ای است که بایستی بررسی و تصویب شود . محتمل است که ملاقات (برخورد) سیاسی بین حامیان انقلاب که برای مدتی طولانی مخفی مانده بود را به میان آورد همچنان که این جریان آشکار می گردد . احتمال نمی رود که ایالات متحده از طرف توجه قرار گرفتن ، فرار نماید ، بویژه آن که گروه تندرو اسلامی تصمیم گرفته است که ایالات متحده را حداقل از طریق اتهامات مداخله در جریان سیاسی ایران جزیی از بحث و درگیری ها بنماید . (۵۷)

۲۷۱

“ مانع سعیدالعتیبه ” وزیر نفت امارات عربی متحده ضمن یک مصاحبه تلویزیونی اعلام کرد که کشور متبوعش پیشنهاد شرکت های نفتی را مبنی بر اعلام آمادگی جهت خرید نفت در بازار آزاد تا بیش از دو برابر قیمت تعیین شده توسط اوپک را رد کرده است . وی گفت : « شرکت های نفتی پیشنهاد دادند نفت خام امارات عربی متحده را در بازار آزاد بشکه ای ۴۰ دلار خریداری کنند ، لکن این پیشنهاد به دلیل آن که بر قیمت تعیین شده از طرف اوپک که کمتر از ۱۸ دلار برای هر بشکه است لطمه وارد می آورد ، از طرف امارات عربی متحده رد شد . عتیبه خاطرنشان کرد که این برای نخستین بار است که یک فروشنده نفت از عرضه تولیدات خود در بازار به قیمتی به مراتب سودآورتر سر باز می زند . (۵۸)

ضمیمه خبر شماره ۲۶۱

سردار غلامعلی رشید معاونت اطلاعات و عملیات ستاد کل نیروهای مسلح در این باره چنین می‌گوید : علاوه بر نیروهای اعزامی از تهران به فرماندهی ناصر جبروتی ، من ۱۳۰ نفر نیروی کمیته انقلاب و سپاهی دزفول را با دو فروند شنوک از پایگاه چهارم به خرمشهر بردم و در پادگان دژ پیاده شدیم . در لحظه ورود با شهید جهان آرا ملاقات کردم و حتی تفنگ خودم را به او دادم . او که سوار ماشین پیکان بود به سرعت به شهر رفت تا به بچه‌ها خبر دهد که ما به کمک آمده‌ایم . (۵۹)

منابع و مأخذ روزشمار ۱۳۵۸/۳/۹

- ۱ - روزنامه اطلاعات ۱۳۵۸/۳/۹ ، ص ۲ .
- ۲ - سند شماره ۴۵۴ / گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : سلسله تحقیقات تاریخی جنگ - ۱ ، جنگ در خرمشهر ، صفحه ۴۹ .
- ۳ - مأخذ شماره ۲ .
- ۴ - مأخذ شماره ۱ ، ص ۲ .
- ۵ - مأخذ شماره ۲ .
- ۶ - مأخذ شماره ۱ .
- ۷ - مأخذ شماره ۱ .
- ۸ - روزنامه کیهان ۱۳۵۸/۳/۱۰ ، ص ۳ .
- ۹ - پیشین .
- ۱۰ - مأخذ شماره ۱ .
- ۱۱ - روزنامه کیهان ۱۳۵۸/۳/۹ ، ص ۷ .
- ۱۲ - مأخذ شماره ۱ .
- ۱۳ - روزنامه اطلاعات ۱۳۵۸/۳/۹ ، ص ۲ و روزنامه بامداد ۱۳۵۸/۳/۱۰ ، ص ۲ .
- ۱۴ - روزنامه کیهان ۱۳۵۸/۳/۹ ، ص ۲ .
- ۱۵ - روزنامه اطلاعات ۱۳۵۸/۳/۱۰ ، ص ۲ و روزنامه بامداد ۱۳۵۸/۳/۱۰ ، ص ۲ .
- ۱۶ - سند شماره ۷ - ۱۱۴۶۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : تلفنگرام نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران به ستاد ارتش به شماره ۱۳۵۸/۳/۹-۲/۵۱۰
- ۱۷ - مأخذ شماره ۱۴ .
- ۱۸ - مأخذ شماره ۱۵ .
- ۱۹ - مأخذ شماره ۱۵ .
- ۲۰ - روزنامه جمهوری اسلامی ۱۳۵۸/۳/۱۲ ، ص ۲ .
- ۲۱ - روزنامه اطلاعات ۱۳۵۸/۳/۹ ، ص ۲ .
- ۲۲ - روزنامه بامداد ۱۳۵۸/۳/۱۰ ، ص ۳ .
- ۲۳ - روزنامه آیندگان ۱۳۵۸/۳/۱۰ ، ص ۲ .
- ۲۴ - پیشین .
- ۲۵ - سند شماره ۸ - ۱۱۴۶۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : تلفنگرام احمد مدنی استاندار خوزستان به وزارت کشور به شماره ۵۸/۳/۹-۲/۱۳۹
- ۲۶ - روزنامه اطلاعات ۱۳۵۸/۳/۱۰ ، ص ۲ .
- ۲۷ - مأخذ شماره ۲۳ .
- ۲۸ - مأخذ شماره ۲۰ .
- ۲۹ - مأخذ شماره ۲۳ .
- ۳۰ - روزنامه کیهان ۱۳۵۸/۳/۱۰ ، ص ۳ .
- ۳۱ - همان ، صفحه ۸ .
- ۳۲ - روزنامه اطلاعات ۱۳۵۸/۳/۱۰ ، ص ۲ .
- ۳۳ - مأخذ شماره ۳۰ .
- ۳۴ - مأخذ شماره ۳۰ .
- ۳۵ - مأخذ شماره ۳۲ .
- ۳۶ - مأخذ شماره ۳۰ .
- ۳۷ - روزنامه اطلاعات ۱۳۵۸/۳/۱۲ ، ص ۲ .
- ۳۸ - خبرگزاری پارس ، گزارش‌های ویژه ، نشریه شماره ۶۹ ، ۱۳۵۸/۳/۱۱ ، به نقل از رویتر ، ص ۱۰ .
- ۳۹ - پیشین ، رادیو لندن ، ص ۵ .
- ۴۰ - مأخذ شماره ۳۸ ، ص ۱۰ .
- ۴۱ - روزنامه اطلاعات ۱۳۵۸/۳/۱۰ ، ص ۲ .
- ۴۲ - مأخذ شماره ۳۲ ، ص ۲ .
- ۴۳ - مأخذ شماره ۳۲ .
- ۴۴ - مأخذ شماره ۳۰ .
- ۴۵ - رزمندگان آزادی طبقه کارگر ، گزارش اوضاع اقتصادی و سیاسی و فرهنگی خلق عرب (بی‌نا ، بی‌تا) ص ص ۴۶ - ۴۲ .

- ۴۶ - نشریه کار ارگان سازمان چریک‌های فدایی خلق، شماره ۱۶، ۱۳۵۸/۳/۳۱، ص ۵.
- ۴۷ - نشریه کار، شماره ۱۷، ۱۳۵۸/۴/۷، ص ۵.
- ۴۸ - روزنامه کیهان ۱۳۵۸/۳/۱۲، ص ۳.
- ۴۹ - مأخذ شماره ۲۰، ص ۲.
- ۵۰ - مأخذ شماره ۲۲، ص ۲.
- ۵۱ - روزنامه اطلاعات ۱۳۵۸/۳/۱۰، ص ۲.
- ۵۲ - خبرگزاری پارس، گزارش‌های ویژه، نشریه شماره ۶۸، ۱۳۵۸/۳/۱۰، ص ۱۰ - ۹، بخش عربی رادیو صوت الجماهیر.
- ۵۳ - روزنامه اطلاعات ۱۳۵۸/۳/۱۰، ص ۲.
- ۵۴ - کانون فرهنگی - سیاسی خلق ترکمن، زندگی و مبارزه خلق ترکمن صحرا (گنبد کاووس، کانون فرهنگی سیاسی خلق ترکمن، ۱۳۵۸) ص ۷۵.
- ۵۵ - روزنامه جمهوری اسلامی ۱۳۵۸/۳/۱۰، ص ۸ و ۱۳۵۸/۳/۱۲، ص ۸.
- ۵۶ - مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، صحیفه نور، مجموعه رهنمودهای امام خمینی، جلد ۷ (وزارت ارشاد اسلامی، ۱۳۶۱)، ص ۳۴ - ۳۱.
- ۵۷ - دانشجویان پیرو خط امام، اسناد لانه جاسوسی آمریکا، جلد ۱۵ (تهران: نشر لانه، بی تا) ص ۷۶ - ۷۳.
- ۵۸ - روزنامه کیهان ۱۳۵۸/۳/۹، ص ۸.
- ۵۹ - مهدی انصاری، محمد درودیان و هادی نخعی، خرمشهر در جنگ طولانی (تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، چاپ اول، ۱۳۷۵) ص ۸۴.